

УДК 159. 942. 4

Валентина Кутішенко
ORCID iD 0000-0002-5597-705 X

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Інституту людини, Київський університет імені Бориса Грінченка,
пр-т П. Тичини, 17, 02152 м. Київ, Україна
v.kutishenko@kubg.edu.ua

ФЕНОМЕН МІЖСТАТЕВОЇ ЛЮБОВІ В КОНТЕКСТІ ДУХОВНОЇ ПАРАДИГМИ ПСИХОЛОГІЇ

У статті розкривається сутність феномену міжстатевої любові в контексті духовної парадигми психології. Подано теоретичний аналіз не лише психологічної літератури, а й філософської та духовної. Так як ці підходи у поглядах на феномен любові займають взаємодоповнюючі позиції. Проаналізовано особливості сприйняття любові студентами, які вважають, що вони вже мали або мають досвід любовних взаємин з представниками протилежної статі. Міжстатева любов розглядається не як почуття, а як вид духовної практики. Акцентується увага на тому, що міжстатева любов, як вид духовної практики, допомагає людям вийти на вищий рівень взаєморозуміння та творчої самореалізації.

Ключові слова: *духовна практика; духовність; любов; міжстатева взаємодія; сексуальність; цілісність.*

Вступ. У світлі останніх трагічних подій, пов'язаних з глобалізацією тероризму та зростанням насилля у всьому світі перед людством гостро постає питання суспільного усвідомлення необхідності виходу на інший рівень міжособистісної взаємодії, який вибудовуватиметься на основі любові як мотивуючого феномену, що насичує глибокою духовністю людські стосунки. Формування у особистості здатності будувати стосунки на цьому рівні починається із сім'ї. На думку ряду авторів, недолік любові в ранньому дитинстві призводить до появи деструкцій у дорослому періоді життя (Дж. Боулбі, М. Ейнсворт, Т. Марцинковська та інші). Відтак, любов є однією з життєвих потреб людини, основою її духовного розвитку (С. Рубінштейн, В. Франкл, А. Маслоу, С. Максименко). Вона позитивно впливає на процес формування у дітей стратегії ставлення до світу вцілому, до інших людей на глибоких гуманних засадах (М. Клей, І. Кон, І. Богдановська, О. Єкимчик, Є. Ільїн) і визначає поведінку особистості впродовж всього життя (Е. Еріксон). Першоосновою людської любові, на нашу думку, є міжстатева любов чоловіка і жінки. Надзвичайно важливо, щоб молодь усвідомовала екзистенційну сутність цього явища і формувала в собі якості людини здатної до такого духовного досвіду.

У психологічній науці існують різні підходи до визначення сутності феномену міжстатевої любові. Найбільш ретельно вивчалася проблема любові чоловіка і жінки представниками психоаналізу (К. Юнг, К. Хорні, Е. Фромм, З. Фрейд, В. Франкл та інші). Однак, аналізуючи зміст цього феномену, представники класичного психоаналізу (зокрема, З. Фрейд) схильні робити акцент на його

сексуальній складовій, що, на наш погляд, спонукає до біологізаторського трактування самого феномена любові і дещо його «дискредитує» у очах сучасної молоді. Розуміння любові як біологічного потягу статей призводить до спрощення гендерних стосунків, а усвідомлення її як амбівалентного почуття – до розуміння того, що не варто взагалі на цій основі вибудовувати стосунки у нашому матеріальному світі, бо це занадто непевна основа. Немає єдності у науковому світі у поглядах на структуру міжстатевої любові. Зокрема, науковці виокремлюють такі її складові: еротичну і сексуальну (З. Фрейд), ціннісно-смилову (С. Рубінштейн, В. Франкл), когнітивно-поведінкову (У. Бершид, К. Хендрик, С. Хендрик), емоційно-поведінкову (Ф. Шейвер), процесуальну (Л. Гозман). Своє бачення структури любові пропонує Е. Фром (турбота, відповідальність, повага, знання). Найбільш популярною є трьохкомпонентна структура любові Р. Стернберга (інтимність, пристрась, зобов'язання). Однак, таке бачення феномену міжстатевої любові не дозволяє психологам зрозуміти та досягнути його цілісно, усвідомити той первинний духовний (трансцендентний) фундамент цього явища, який об'єднує і пронизує всі відносно виділені складові в одне ціле, повертає людину до першооснови і надає їй можливість здійснити вихід за межі реальності.

У нашому дослідженні ми дотримуємося позиції М. Савчина про те, що орієнтація в психології на реальну онтологію, яка включає духовне, дозволяє значно підвищити ефективність психологічної практики (Савчин М. В., 2007).

Мета статті полягає у висвітленні сутності феномену міжстатевої любові в контексті духовної парадигми психології через розкриття підходів до

означеного феномена у духовній і психологічній літературі та здійсненні аналізу особливостей його сприйняття тими студентами, які мають досвід любовних взаємовідносин.

Аналіз підходів до феномену міжстатевої любові в духовній та психологічній літературі. Розгляд проблеми кохання в контексті духовної парадигми дозволяє нам висунути припущення про те, що любов, як внутрішнє духовне утворення особистості, є тією глибинною інстанцією, завдяки якій людина стає самодостатньою, спрямованою на творення добра для себе та інших людей, здатною творчо реалізуватися у міжособистісній взаємодії з представниками протилежної статі. У цьому контексті любов розглядається нами як духовний досвід, який здобуває людина в процесі міжстатевої взаємодії, залучаючись до вищих законів добра, що, в свою чергу, проявляється в потребі і готовності цієї людини вибудовувати з партнером особливі стосунки на духовних засадах.

Ми вважаємо, що творчий доробок представників богословської думки з проблем любові може значно збагатити бачення цього феномену дослідниками психологічної науки та допомогти практичним психологам помічати істинні причини появи ряду непорозумінь, які виникають при взаємодії чоловіка і жінки. На нашу думку саме кризовий стан духовності особистості є першопричиною всіх її психологічних проблем і негараздів, в тому числі і у міжстатевих відносинах.

Отже, досягнути глибинну сутність міжстатевої любові допоможе аналіз не лише психологічної літератури, а й духовної. Так як ці підходи у поглядах на означений феномен займають взаємодоповнюючі позиції. Хоча, на наше переконання, любов між чоловіком і жінкою значною мірою залишається поза межами раціонального осмислення, так як ми повністю не можемо зрозуміти те, що є первинним по відношенню до нас.

У свій час античні філософи, презентували любов як універсальну силу, що діє у всесвіті, із космічних обширів проектується на людину, і тому людина, як органічна частина всезагальної гармонії всесвіту, підлягає загальним законам об'єктивуючої дії феномену любові у світі (Канова Г. О., 2010).

У буддизмі любов виступає засобом протистояння легковажності, важливим чинником морального удосконалення людини. В ісламі любов вважається однією з найдорожчих моральних цінностей, спорідненою з щирістю, вірністю, відданістю. Любов приходить від Бога й спрямована до нього, підносячи віруючу людину до сакрального абсолюту в якості універсального начала. Найвідповіднішою християнському моральному вченню є «*agape*» – поняття, що позначає у Священному писанні самовіддану любов – милосердя (Магеря О. П., 2014).

В. Туренко, проаналізувавши духовну літературу, приходить до висновку, що «*агапе*» на сторінках

Біблії позначається будь-яка любов: до ближнього, до ворога, до особи протилежної статі, до Бога. Це пояснюється тим, що перекладачі Біблії з єврейської на давньогрецьку мову вбачали в любові виключно не стільки пристрасне начало, скільки духовне (глибоке). В. Туренко звертає увагу на те, що любов між чоловіком та жінкою, на думку східних Отців Церкви, є основою не лише для любові між людьми, але й любові до Бога. Вони наголошують на фундаментальній значущості саме цього виду любові, адже саме ним пов'язано все живе і навіть неживе. Любов до особи протилежної статі має два аспекти: потяг і таїнство. Ці «два крила» любові між чоловіком та жінкою в жодному випадку не протирічать, не суперечать, а виключно взаємодоповнюють одна одну. З позиції теології, любов – це безпосередній дар Божий, вона є лише там, де є зв'язок людини і Бога. Відповідно, це не просто почуття, а мудре почуття, яке має потужний та унікальний гносеологічний потенціал, здатне допомагати людині пізнавати більш глибоко сутність всього, що у світі, Іншого та саму себе (Туренко В. Е., 2014).

Найбільш суперечливим питанням міжстатевої любові є проблема її сексуальної складової. На нашу думку, сексуальний потяг не варто протиставляти духовній сутності міжстатевої любові. Коли мова йде про любов, а не про щось інше (бо потяг можливий і без любові), то вона виводить сексуальну міжстатеву взаємодію на інший рівень, надає їй сакрального розуміння і звучання. Така сексуальна взаємодія наштовхує її учасників на думку, що відбувається щось особливе, яке надає їм можливості бути дотичними до досягнення нової духовної реальності (обмін душами, єднання з коханим, стан найвищого піднесення тощо).

Так, Г. Канова вказує на те, що давні церковні містики використовували поняття «*ерос*» у значенні стихійної і пристрасної самовіддачі, палкої закоханості, спрямованої цілковито у сферу духовного. Звідси, обов'язковою є наявність екстатичного чуттєвого досвіду (злиття та «обмін» душами і серцями, екстатичне «перебування» всередині коханої тощо) і пошуків шляху єднання з коханим. Таке екстатичне єднання закоханих тлумачилось як метафізичне єднання душ. Містичний гатунок надається цілковитому єднанню плоті і супроводжується екстатичним станом коханців (стан найвищого піднесення). У середньовічній містиці ідея духовної міграції викристалізувалася у формулу екстатичної любові, за яким душа перебуває там, де любить, а не там, де живе (у грішній плоті). Це визначення підтверджується євангельськими словами Христа: «Ваше серце там, де перебуває ваш скарб» (Мат. 6: 21). За Августином любов виступає непереборною рушійною силою у прагненні переселення і єднання з божественним в Дусі. Отже, любов стає інструментом досягнення і перетворення дійсності (Канова Г. О., 2010).

У Вищій Йозі-Тантрі мистецтво сексу також не зводиться до простого задоволення, а націлено на досягнення основної реальності, яка часто є прихованою для людини. Вважається, що люди хочуть свідомо випробувати стан глибокого блаженства, безмежного екстазу, в якому повністю зникають усі умовності. Пристрасть і віра, здавалося б, несумісні, але у них є одно загальна властивість – відчутти приязнь до своїх об'єктів. Звідси, мирське не настільки далеко від духовного, як прийнято вважати. Проте не так-то просто провести грань між мирським і духовним (Гедун Ч., Малыгина М., Хопкинс Дж., 1996).

Езотерична наука також вказує на те, що сексуальні сили саме на тонких Планах беруть свій початок і ними управляються. І тільки шляхом досягнення законів, які правлять на цих Планах ми можемо сподіватися управляти їх дією в нас самих і в суспільстві. Сексуальна сила випромінюється з Великої Першопричини, а тому божественна за своєю природою і виражає себе через форми, створені Монадами на різних Планах і обумовлені природою тих Планів, в яких ці Монади діють. Надалі вона обмежується характером та недоліками кожної окремо взятої форми. А тому, хоча життєва (сексуальна) сила може піддаватися безлічі перетворень і навіть застосовуватися в цілях, дуже далеких від свого початкового імпульсу, вона тим не менше залишається божественною за своїм походженням і за природою, її слід почитати як святиню, а індивідуум, через якого вона функціонує, має зберігати її як священний дар, користуватися яким слід лише за повчанням Самого Божественного Життя (Дион Форчун, 2011).

Свій підхід до взаємозв'язку чуттєвості і духовності пропонує К. Юнг. Він вважає, що вміння любити – це ще і вікове утворення, яке з'являється тоді, коли чуттєві сили переходять у духовні. Перехід в другу половину життя – це перехід із стану, в якому людина є тільки знаряддям інстинктивної природи, в інший стан, де вона вже більше не знаряддя, а сама собі владика. Це перетворення природи в культуру, потягу – в дух. Однак, зазначений перехід – це довгий шлях, і переважна більшість застрягає на цьому шляху. Чуттєвість і дух мають право на окреме існування, так як отримують своє життя одне від одного (Райгородський Д. Я., 2007).

На думку П. Куттера, не слід вважати, що пристрасть піддається гальмуванню або сублімації, перетворюючись в виключно душевну діяльність. Духовність в даному випадку слід розуміти не як «антагонізм душі», а як усвідомлення. Саме таким шляхом індивід усвідомлює власну пристрасть, перетворює її в надбання *ego* і, черпаючи енергію з резервуара статевого потягу, розвивається в процесі діалогу з партнером. Мова йде не про те, щоб *id* зайняло місце *ego*, а про необхідність підживлювати *ego* з джерела *id*. Тільки в цьому випадку ми зможемо любити по-справжньому (Куттер П., 2004).

Окремо слід зупинитися на дослідженнях, автори яких вважають, що любити можуть люди з характеристиками, які роблять їх готовими до досягнення такої духовної практики.

Так, богослови наголошують на тому, що любов є нетваринна життєва енергія. Вона виділяється з ряду інших енергій тим, що виражає Божественну сутність – більше, ніж що-небудь інше. Вона не є даність, а мета, її досягнення неодмінно передбачає вільне самовизначення людини. Заповідь закликає людину «любити», отже, любов не є щось, вже дане нам: її потрібно досягати подвигом нашого особистого самовизначення. Вона передбачає досконалу взаємну самовіддачу і досконале взаємне прийняття. Любов живе в «іншому», а не в себелюбстві (Нікітіна С. В., 2012).

А. Маслоу в своїй теорії «буттєвої любові» на перше місце, серед характеристик людини, здатної до любові, поставив «відкритість». Вона проявляється в інтимності і чесності між партнерами, природності і свободі вираження поглядів, здатності оголити власні недоліки і помилки. Здорову любов, або любов здорових, самоактуалізованих людей можна визначити як стан беззахисності або, інакше кажучи, як стан граничної спонтанності і абсолютної щирості (Фрейджер Р., Фейдимен Дж., 2004, с. 391).

Е. Фром вказує на те, що любов – це діяльність, активність, прояв людської сили, «перебування» в деякому стані, а не «впадання» в нього. Любов – це діяльне проникнення в іншу істоту, в якому жага пізнання вгамовується шляхом з'єднання. У злитті людина знаходить себе, відкриває обох, пізнає іншу людину. Людина пізнає таємницю всього живого єдино можливим для неї способом – переживаючи це з'єднання, а не шляхом роздумів. Але окрім загальної, екзистенціальної потреби з'єднання виникає і більш специфічна, біологічна потреба: прагнення до з'єднання чоловічого і жіночого полюсів. Любов можлива лише в тому випадку, коли двоє спілкуються один з одним на найглибшому рівні існування, і тому кожен з них переживає себе на цьому рівні. Тільки тут, в цьому «глибинному» переживанні, закладена людська дійсність, життєвість, основа любові. Можливий лише один доказ присутності любові – глибина взаємин, життєвість і сила кожного з двох закоханих (Фромм Е., 1990).

Морган Скотт Пек вважає, що духовне зростання однієї люблячої людини є одночасно актом зростання іншої. Однак, найважливішою ознакою справжньої любові є те, що відмінність між собою і іншим завжди зберігається і оберігається. Справді люблячий завжди бачить в улюбленому якусь абсолютно окрему сутність. Більш того, справді люблячий завжди поважає і навіть заохочує цю унікальну індивідуальність коханого. Якщо хтось істинно любить іншу людину, то, без сумніву, приведе свою поведінку в порядок, щоб максимально сприяти

духовному зростанню коханого. Любов – це воля до розширення власного Я з тим, щоб постійно підживлювати свій – або чийсь – духовний розвиток (Пек Морган Скотт, 1999).

Отже, можна зробити висновок, що всі мають можливість любити, однак не всі здатні залучитися до цієї духовної практики. Риси характеру людини визначають її здатність любити. Внутрішній світ людини вибудовує контури і специфіку прояву її любові.

Особливості сприйняття феномену любові студентською молоддю. На наші переконання, любов можна досягнути лише досвідним шляхом. Саме тому було важливим проаналізувати особливості сприйняття феномену любові студентами, які вважають, що вони вже мали (або мають) досвід любовних взаємин з представниками протилежної статі. Нами опитано 42 студенти 3-їх курсів різних напрямів підготовки Київського університету імені Бориса Грінченка. Потрібно було, щоб вони описали, що таке любов, виходячи з власного суб'єктивного досвіду. Відповіді студентів надзвичайно важливі для нашого дослідження, адже все, що пізнається досвідним шляхом, є найбільш важливим для досягнення психологічної сутності досліджуваного феномену.

Найбільша кількість опитуваних (42,9 %) вважають, що справжня любов вшановує гідність кожної людини. Це повага і глибинне прийняття однією людиною іншої, прийняття її такою як вона є, розуміння, взаєморозуміння (любов – коли він розуміє і підтримує; взаєморозуміння, взаємоповага, чесність; повага, коли цінують, залишаються вірним попри все; взаєморозуміння і здатність сприймати всі недоліки партнера; взаєморозуміння, підтримка, спільна мрія один про одного; довіра і відчуття один одного; взаємне почуття, здатність сприймати людину такою, якою вона є, не намагаючись змінити; повага, довіра, взаєморозуміння, приязність до людини; коли тобі не важливі недоліки твоєї половинки; здатність сприймати людину з недоліками; піклування один про одного та взаєморозуміння).

Значна частина опитуваних вважає, що справжня любов – це вихід за межі власного «я», жертвенність, спрямованість на іншого, турбота про іншого (16,7 %). Вона робить людину здатною до добра, жертвенності (любов – коли думати про когось прокинувшись, засинаючи; піклуватися і хвилюватися за когось більше ніж за себе, боятися втратити; високе почуття, коли людині хочеться віддавати, не вимагаючи нічого у відповідь; турбота про те, щоб твоїй половині було добре; уміння поставити чужий егоїзм понад своїм, але не втрачаючи себе; розумієш, що це рідна людина, який не жаль віддавати і навіть своє життя; коли віддаєш себе іншій людині; повна віддача).

Понад 14,3 % студентів сприйняли свій любовний досвід як переживання цілісності, злиття двох душ, прагнення до єдності (любов – це коли

немає поруч, а тобі від цього фізично болить; коли в людині зосереджений весь світ; коли відчуваєш тепло іншої людини, а негаразди здаються не важливими; взаємозв'язок людей, що будується на душевному злитті; єднання душ; коли ти відчуваєш близьку душу; повна єдність з людиною і почуття вдячності всесвіту за шанс бути разом).

Стільки ж опитуваних вважає, що любов – це творчий стан, який спричинює велику зміну в людині, відкриває їй нові цінності й допомагає усвідомити своє призначення та будувати кращий світ (14,2 %) (любов – це стан, який дав мені можливість розкрити себе як жінку і зрозуміти своє призначення; те, що наповнює все моє життя, дає натхнення, прагнення до більшого разом; підступна хімічна реакція, яка вивертає людину назовні, але разом з тим дає крила, які дають відчуття, хоч і на короткий час, себе живим; почуття, що надає фарби життю).

На емоційну складову та амбівалентність любові вказало 11,9 % студентів (любов – це спонтанна зустріч, яка може привести до неочікуваного щастя; коли людина знаходиться в щасливому стані; емоційне прагнення бути поруч і ти живеш у цьому стані; потяг на емоційному рівні; стан, коли людина переживає бурю емоцій; піднесене пропаще почуття; почуття, якого ти не знав раніше: і тривога, і щастя, і страх, а ти все це об'єднуєш).

Висновки. Ми розглядаємо міжстатеву любов не як почуття, а як вид духовної практики в основі якої лежить здатність людини залучитися до духовного простору, який відкриває їй можливість діяти за вищими законами добра, милосердя, жертвенності щодо представника протилежної статі. Можливість любити – це можливість вийти за межі власного Я, зосередитися на іншій людині, пережити тотальне почуття єдності душ, чоловічої і жіночої енергетики, блаженне переживання дотичності до іншої реальності. Якщо цього не відбувається – то скоріше за любов ми приймаємо якесь інше явище.

Міжстатєва любов допомагає вийти на вищий рівень взаєморозуміння та творчої самореалізації. Адже саме у процесі здобуття такого духовного досвіду людині відкривається сутність іншої людини, можливість сприймати її цілісно, такою як вона є, розуміти і приймати, не дивлячись на її недоліки. Окрім того, людина сама починає глибше усвідомлювати себе, стає кращою, здатною до позитивних перетворень.

Однак, не дивлячись на те, що всі мають можливість любити, не всі здатні залучитися до цієї духовної практики, не всі відкриті до неї (як і до любові до бога, до ближнього). Тут ми погоджуємося з тим, що риси характеру людини визначають її здатність любити.

Внутрішній світ людини (її особистісні характеристики, глибина, рівень здатності вийти за межі свого егоїзму і індивідуального простору) вибудовує контури і специфіку прояву любові.

І саме особистісна обмеженість людини, сприйняття об'єднання з іншою людиною як тимчасового явища, додає любові відтінку печалі і смутку та постійної жаги партнерів до цілісності. Це пояснює амбівалентність переживань, пов'язаних з любов'ю.

Таємницею залишається вибірковість міжстатевої любові, хоча ми вважаємо, що саме вона вказує на те, що досягнення духовного теж має свої рівні і любов виникає між тими, хто знаходяться на одному рівні духовного досягнення.

Усвідомлення сутності цього феномену дозволить людям розпізнавати його, виховувати в

собі певні риси для здобуття такого досвіду, а також оптимізувати роботу спеціалістів у сфері міжстатевих взаємовідносин.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у виході на проблему взаємозв'язку феномену любові з таким феноменом як самотність. Зростання кількості самотніх людей та звернень студентської молоді до психологів, пов'язаних з їхніми проблемами у сфері міжстатевої взаємодії, спонукає нас до подальшого вивчення основних перешкод на шляху побудови міжстатевих стосунків у студентському віці на основі любові.

Література

1. **Гедун Ч.** Тибетское искусство любви. Самосовершенствование через секс / Ч. Гедун, М. Малыгина, Дж. Хопкинс. – М.: Путь к себе, 1996. – 216 с.
2. **Дион Форчун** Эзотерическая философия любви и брака / Форчун Дион. – М.: ООО Издательство «София», 2011. – 256 с.
3. **Канова Г. О.** Ерос і танатос у середньовічних канонах тлумачення любові / Г. О. Канова // Літературознавчі студії: збірник наукових праць / Київ. нац. у-т імені Т. Г. Шевченка. – Київ, 2010. – Вип. 26. – С. 234-239.
4. **Куттер П.** Любовь, ненависть, зависть, ревность. Психоанализ страстей / П. Куттер / Пер. с англ. С. С. Панкова. – М.: София, 2004: ОАО Ярослав. полигр. комб. – 253 с.
5. **Магеря О. П.** Феномен любові: релігійно-етичний аспект / О. П. Магеря // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збірник наукових праць звітно-наукової конференції викладачів університету за 2013 рік, 4-6 лютого 2014 року / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – С. 145-147.
6. **Никитина С. В.** Понимание любви и смирения в богословской мысли архимандрита Софрония (Сахарова) / С. В. Никитина // Консультативная психология и психотерапия / Московский городской психолого-педагогический университет. – Москва, 2012. – № 3. – С. 81-100, DOI: <http://dx.doi.org/10.17759/cpp>
7. **Пек Морган Скотт** Непроторенная дорога. Новая психология любви, традиционных ценностей и духовного развития [Электронный ресурс] / Скотт Пек Морган. – К.: «София», 1999. – Режим доступа: www.Psylib.org.ua
8. **Райгородський Д. Я.** Психология и психоанализ любви. Учебное пособие для факультетов психологии, педагогики и социальной работы / Д. Я. Райгородський. – Самара: Издательский Дом «БАХРАМ-М», 2007. – 688 с.
9. **Савчин М. В.** Духовна парадигма практичної психології / М. В. Савчин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: зб. наук. праць. – №17 (41). – 2007. – С. 30-36.
10. **Туренко В. Е.** Феномен любові: філософсько-антропологічні виміри східнопатристичної традиції: автореф. дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.04 «Філософська антропологія та філософія культури» / НПУ імені М. П. Драгоманова / В. Е. Туренко. – Київ, 2014. – 20 с.
11. **Фрейдджер Р.** Теории личности и личностный рост / Р.Фрейдджер, Дж.Фейдимен. – М.: ОЛМА ПРЕСС, 2004. – 657 с.
12. **Фромм Э.** Искусство любить. Исследование проблемы любви / Э. Фромм. – М.: Педагогика, 1990. – 245 с.

ФЕНОМЕН МЕЖПОЛОВОЙ ЛЮБВИ В КОНТЕКСТЕ ДУХОВНОЙ ПАРАДИГМЫ ПСИХОЛОГИИ

Кутишенко Валентина, кандидат психологических наук, доцент кафедры общей, возрастной и педагогической психологии Института человека, Киевский университет имени Бориса Гринченка, пр-т. П.Тычины, 17, 02152 г. Киев, Украина, v.kutishenko@kubg.edu.ua

В статье раскрывается сущность феномена межполовой любви в контексте духовной парадигмы психологии. Представлен теоретический анализ не только психологической литературы, но и философской и духовной. Так как эти подходы во взглядах на феномен любви занимают взаимодополняющие позиции. Проанализированы особенности восприятия любви студентами, которые считают, что они уже имели (или имеют) опыт любовных отношений с представителями противоположного пола. Межполовая любовь рассматривается не как чувство, а как вид духовной практики. Акцентируется внимание на том, что межполовая

любовь, как вид духовной практики, помогает людям выйти на более высокий уровень взаимопонимания и творческой самореализации.

Осознание сущности этого феномена позволит людям распознавать его, воспитывать в себе определенные черты, необходимые для получения такого опыта, а также оптимизировать работу специалистов в сфере межполовых взаимоотношений.

Ключевые слова: духовная практика; духовность; любовь; межполовое взаимодействие; сексуальность; целостность.

THE PHENOMENON OF INTERSEXUAL LOVE IN THE SPIRITUAL PSYCHOLOGY PARADIGM

Kutishenko Valentina, Candidate of Psychological Sciences, Assistant Professor of General, Developmental and Educational Psychology Department in Institute of Humanities, Borys Grinchenko Kyiv University, P. Tychyna ave. 17, 02152 Kyiv, Ukraine, v.kutishenko@kubg.edu.ua

The article reveals the essence of the phenomenon of intersexual love in the context of spiritual psychology paradigm. Theoretical analysis of literature not only psychological but also philosophical and spiritual ones is posted since these approaches to the phenomenon of love occupy complementary position. The peculiarities of perception of love by students who think that they already have had or are having an experience of love for the opposite sex are analyzed. Interpersonal love is considered not as feeling, but as a form of spiritual practice based on the person's ability to join the spiritual space that opens it to operate at higher laws of goodness, mercy, and sacrifice on the opposite sex. The ability to love is illuminated as an opportunity to go beyond the self ego, to focus on the other person to go through the full sense of the unity of souls, male and female energy, and blissful experience of contact in a different reality. The attention is focused on the fact that intersexual loves as a form of spiritual practice helps people reach a higher level of understanding and creative self-realization. After all, person has opened the essence of another person in the process of obtaining such a spiritual experience, such an opportunity to perceive them integrally, as they really are, understand and accept them despite their shortcomings. Moreover the man begins to deeply understand themselves, becomes better and is able to work positive change.

It puts forward the assumption that everyone has the opportunity to love, but not all are able to join this spiritual practice, not all are open to it (as in the love of God, one's neighbor). Character traits define this ability to love. The inner human world is building outlines and specifics of the manifestation of love. The perception of association with another person as a temporary phenomenon explains the ambivalence of love experiences. It puts forward the assumption that intersexual love selectivity indicates that love arises between those who are on the same level of spiritual attainment.

Understanding the nature of this phenomenon will allow people to recognize it, to cultivate certain traits for such an experience and also to optimize the work of specialists in the field of intersexual relations.

Key words: integrity; interaction love; interpersonal; sexuality; spiritual practice; spirituality.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2016

Прийнято до друку 26.05.2016